

NOL BINSBERGEN:

In de ruig begroeide duinen van het eiland Texel, enkele kilometers ten noorden van de badplaats De Koog, bevinden zich twee prachtige duinmeertjes, bekend als de Binnen- en Buiten-Mui.

Voorals de Binnen-Mui, ook wel „Oude Mui” genoemd, is een schilderachtig en wild begroeid landschap, een natuurmonument van de eerste orde, dat vooral om zijn rijke flora en vogelwereld één van die belangwekkende gebieden is waaraan de wereld helaas steeds armer wordt.

Toch is het hier niet de natuur alleen geweest die dit natuurmonument deed ontstaan; natuur en cultuur hebben hier samengewerkt bij de vorming van het landschap, zoals dat zoveel in ons land gebeurt.

Toen in 1619 het oude eiland Texel door een dijk met Eierland werd verbonden, ontstond in de loop der volgende jaren aan de buitenkant van die zanddijk een landschap van jonge duintjes, meren en slenken of sluffers (zoals de Kleine Slufter, enkele kilometers noordelijk van de Mui gelegen, er nog een rest van is). Ook de Mui (mui betekent monding, zoals ook het geval is bij Genemuiden, IJmuiden, enz.) was eerst zo'n „slufter” die aanvankelijk in open verbinding met de Noordzee stond.

Maar weer bonden de mensen de strijd met hun vriend en vijand de zee aan. Met behulp van rietschermen, die op de

zandbank aan de mond van de Mui zodanig werden geplaatst dat het door de wind aangevoerde zand daarachter tot rust kwam, ontstond een kunstmatige duinrichel; de inham was afgesloten en het duinmeer ontstond. Wind en water voerden zaden en wortelstokken aan van allerlei planten, die op geschikte plaatsen ontkiemden, en van toen af aan waren het biesttarwegries, zandhaver en helm die er voor zorgden dat het zand werd vastgehouden, zodat de dam zich voortdurend kon verhogen.

In het najaar kwamen de trekvogels helpen; zij zochten bij honderden hun voedsel langs de vloedlijn en brachten bij wijze van dank tussen hun veren en in hun uitwerpselen zaden aan van allerlei planten. Zo verschenen de duindoorns,

DE LEPELAARS VAN DE MUI

vlieren en meidoorns en ontstond de z.g. „Muidam”, een weelderig begroeide duinrichel, en de voet waarvan inmiddels in de loop der jaren een tweede duinmeer is ontstaan, dat alweer door een brede gordel van nog steeds groeiende duintjes van de zee is afgesloten. Vooral de oevers van beide duinmeren zijn buitengewoon weelderig begroeid met duindoorns en vlieren, wilgenstruiken en metershoge braamranken, de laatste drie, naar hun aard, voornamelijk aan de luwe hellingen vrij van de zee-wind. Alleen met de grootste moeite kan men zich daar doorheen een weg banen; ze bieden een prachtige bescherming voor allerlei zangvogels.

In het meer bevinden zich dichte velden van hoog opgaand riet en enkele kleine eilandjes begroeid met vlier en wilg. Maar niet minder prachtig en belangwekkend is de flora van de natte duinvalleitjes om het meer en het verwondert ons dan ook niet, dat vele vogels zich daar zo goed thuis voelen en bij honderden het landschap verlevendigen.

Voor al allerlei soorten eenden, die bij tientallen een geschikte broedgelegenheid vinden tussen riet en ruigten, zijn er het gehele jaar op het meer te zien. En later, wanneer de wijfjes de eieren hebben uitgebreed, terwijl gedurende die tijd de bont gekleurde waarden sociëteit houden op de plas, komen ze met de pasgeboren jongen naar het open water

van het meer waar ze volop voedsel kunnen vinden en het riet een prachtige dekking biedt tegen de aanvallen van de rovers uit de lucht. Want regelmatig jaagt daar de „koning van het rietland”, de *bruine kiekendief*, waarvan nu al jaren lang minstens drie paartjes hun nesten bouwen tussen de waterwilgen of in het gele overjarige riet. Ook zijn kleinere verwant, de slanke *grauwe kiekendief*, is daar een gewone verschijning. *Torenvalken*, *ransuilen* en *velduilen* bouwen hun horsten op de grond in de duinvalleitjes om het meer, waar orchideeën, pirola en parnassia in menigte als gewone planten groeien. En al die rovers heffen hun tol van het kleine gedierte dat daar leeft en minder vlug en behendig is dan de grijpprage klauwen

der roofvogels. Toch is er geen sprake van een zichtbare vermindering van zoogdieren en vogels. Integendeel, muizen zijn er meer dan genoeg, terwijl de eenden, *meerkoeten*, *waterhoentjes*, *futen* en *dodaarsjes* elk jaar een vrij groot aantal eieren uitbroeden. Ook al vallen er dan steeds verscheidene jonge en ook wel oude vogels ten prooi aan de rovers, er blijven er genoeg over om te zorgen voor de instandhouding der soort, zodat de natuur in haar evenwicht blijft en het daar in het landschap van de Muïen elk jaar weer wemelt van de vogels.

In de vlakten van de Nederlanden (een duinweide aan de rand van het meer) wemelt het van de weidevogels. Daar jodelt in de broedtijd, en weken voordien, de stoere *wulp*, mekkert het „weerland”, (*watersnip*), buitelt de *kievit* en roept de *grutto* zijn naam, terwijl het geratel van de *sprinkaanrietzanger* niet van de lucht is. *Grasmussen* en *rietgorzen*, *merels* en *zanglijsters*, *leeuweriken*, *piepers*, *karekieten* en *rietzangers*, om er maar enkele te noemen, zingen in lente en zomer hun lied en wanneer dan in de avond hun stemmen zwijgen horen we de geluiden van de vogels van de nachtploeg, want het is in de natuur één groot continubedrijf.

Wanneer 's avonds de uilen laag vliegend op jacht zijn, klinkt op tal van plaatsen het angstaanjagend gegil van de geheimzinnige *waterral*, die zijn korf-

je met eieren in het riet van de Mui verschuilt. Alleen missen we helaas het zwaarmoedige gebrul van de *roerdomp*, de vogel die zo volkomen in het rietland past en die in vroeger jaren ook de Oude Mui heeft bewoond. Maar het gemis van deze vogel wordt toch weer rijkelijk vergoed door een ver familielid van hem, dat niet minder belangrijk is, n.l. de *lepelaar*, die er in gezelschap van de *blauwe reiger* van maart tot in augustus te vinden is.

Wat een prachtige verschijning is deze vogel! Hij is de trots van Texel en het troetelkind van al wat Vogelbescherming en Natuurmonumenten heet. En terecht, want de *lepelaar* is met zijn blanke verenkleed niet alleen een mooie verschijning, hij is bovendien een zeldzame vogel, die behalve in ons land — waar hij in ongeveer 350 paren voorkomt — in geheel West-Europa nog slechts in Zuid-Spanje wordt aangetroffen. Verder bewoont hij de Neusiedler See (een meer aan de rand van de poesta tussen Wenen en Boedapest) en ook Hongarije, de Donaudelta, Zuid-Rusland, Azië tot Mongolië en voorts India tot Oost-Bengalen en Ceylon.

De *lepelaarkolonie* van de Mui is dus de meest noordelijke van de gehele wereld, wat al een bijzonderheid op zichzelf is! Trouwens, onze gehele vogelwereld is beroemd tot ver over onze grenzen en dit feit danken wij voornamelijk aan de ligging en de bodemgesteldheid van ons land.

Daar is in de eerste plaats de, voor talrijke vogelsoorten, zo voedselrijke Waddenzee, de drasse polders in het binnenland, die er oorzaak van zijn dat de *lepelaar* zich hier zo noordelijk kwam vestigen en weet te handhaven, want ons klimaat is het zeker niet wat hem lokt. Integendeel, hij is een echte koukleum, die niets van ons gure voorjaarsweer moet hebben en die gezien zijn verspreidingsgebied en zijn gedragingen op de broedplaats eigenlijk in een warmer klimaat thuishoort: een sub-tropische vogel. Vooral aan wind, en op Texel waait het vrijwel altijd, schijnen ze een hekel te hebben en we hebben wel gezien dat ze tijdens de nestbouw en zelfs bij een niet compleet legsel de hele zaak in de steek lieten en beschutting zochten tussen riet en struiken. Ook de jonge *lepelaars*, die

vooral in de eerste dagen, wanneer de snavel kort is en iets naar beneden gebogen, sterk hun verwantschap met de *ibis* verraden, kunnen slecht tegen de koude en sterven tijdens een guur voorjaar bij tientallen, vooral tijdens regen- of hagelbuien wanneer de ouden het nest verlaten om zelf beschutting te zoeken.

Vergelijk daar eens een jonge reiger mee. Die kan heel wat koude verdragen, groeit weliswaar veel langzamer, maar wordt dan ook zo taai als een eik; een echte Hollandse vogel die bestemd is tegen ons gure klimaat!

Toch gebeurt het meer dan eens dat er *lepelaars* in ons land blijven overwinteren en het is ook gewoonte, dat ze al omstreeks half februari in ons land verschijnen. Dat is echter nog geen reden om aan te nemen dat ze zich dan, wat betreft het klimaat, hier ook thuis voelen. Nee, het is de drift der voortplanting, een periodiek verschijnsel dat ook de *lepelaar*, ongeacht de temperatuur, uit zijn winterverblijf drijft en hem op gezette tijden op de oude broedplaats doet verschijnen, soms zelfs wanneer het hier nog volop winter is.

Zo herinner ik me nog goed, dat we een kwart eeuw geleden als schooljongens in Waterland op de schaats reden en daar de *lepelaars* op het ijs zagen staan; dat was half februari. Daar verschijnen ze elk voorjaar omstreeks die tijd en daar krijgen we ze ook in de nazomer te zien, wanneer ze in min of meer grote groepjes met vliegvlugge jongen hun voedsel zoeken in de talrijke ondiepe en smalle baggerslootjes.

Het overwinteren van sommige *lepelaars* aan onze kust vindt niet zijn oorzaak in het feit dat ze dan, wanneer het vorstvrij blijft, aan de kost weten te komen, maar in het ontbreken van de trekdrift, die hen naar het wintergebied — in Afrika of aan de zuidwestkust van Europa — moet drijven. Dit moeten ze in vele gevallen met de hongerdood bekopen.

Maar, om op ons verhaal terug te komen, een overvloedig voedselgebied alleen — zoals de Waddenzee — is niet voldoende voor de vestiging en het behoud van een kolonie. Ook aan zijn broedgebied stelt de *lepelaar* hoge eisen. Een eerste vereiste is rust. Vooral in de eerste weken, direkt na de terugkomst in

het broedgebied, zijn de *lepelaars* vrese-
lijk ril en gemakkelijk te verdrijven, in
tegenstelling met hun familielid de *blau-
we reiger* die, hoewel schuw en veel op-
lettender, de broedplaats niet zo gemak-
kelijk in de steek laat.

Het pleit dan ook voor onze vogelbe-
scherming dat wij, trots de dichte bevol-
king van ons land, drie belangrijke kolon-
ies weten te handhaven, waarvan bo-
vendien die van de Mui zich in een tien-
tal jaren van enkele paartjes tot ver over
de honderd heeft uitgebreid.

Vooraf in het broedseizoen is de bewa-
king daar streng, en dat moet ook wel bij
een lepelaarkolonie, die zo dicht bij een
drukke badplaats is gelegen. Op som-
mige dagen stonden er vier vogelwach-
ters in de duinen rond het meer, zodat er
bij wijze van spreken geen muis onge-
zien bij de *lepelaars* kon komen. Zelfs de
vogelwachters komen in de broedtijd
niet bij de vogels. Hoogstens later, na
de broedtijd, om de jongen te ringen en
de nesten te tellen, zodat wij op de hoog-
te blijven van de grootte van ons bezit.
Natuurlijk niets dan lof voor deze bewa-
king. Maar . . . het is tevens ook de oor-
zaak dat we zo goed als niets afweten
van het gedrag van deze interessante
vogel op de broedplaats, ondanks het zo
belangrijke bezit van drie kolonies.
Want ook in het Zwanewater en het
Naardermeer wordt de *lepelaar* als een
soort heilige vogel beschouwd, waar nie-
mand naar mag kijken, die zich voor het
levensgedrag interesseert.

Zelfs de broedduur is niet officiëel be-
kend, wordt in verschillende vogelboe-
ken telkens anders genoemd en in ons
nieuwste standaardwerk van de Club
van Vogelkundigen wordt voor de
broedduur van de *lepelaar* zelfs nog
Schlegel (een vogelkundige uit de vorige
eeuw) geciteerd. Of het nu komt door-
dat Schlegel zich meer vrijheden ten
opzichte van de *lepelaars* kon veroorlo-
ven of om andere redenen, in ieder geval
noemt hij in „Vogels van Nederland”
dat in 1854—'58 in drie delen verscheen,
de juiste broedduur (drie weken) in
tegenstelling met de meeste nieuwere
vogelboeken die vrijwel alle vier weken
noemen.

Ook een behoorlijke fotoserie of film,
die het leven van onze *lepelaars* op de
broedplaats in beeld brengt, bestond

niet. Want uitzonderingen, waardoor
men toestemming voor dit doel kon ver-
krijgen, werden niet gemaakt. Of eigen-
lijk toch wel; naar ik meen was het een
Engelse vogelfotograaf die enkele jaren
voor de oorlog een fotoserie maakte van
onze *lepelaars* op de broedplaats: een
beter bewijs van onze zo geprezen Hol-
landse gastvrijheid zou ik moeilijk kun-
nen noemen!

Nu weet ik niet hoe het anderen gaat,
maar voor mij persoonlijk heeft bezit
zonder dat je daarvan kunt genieten
geen waarde. We hebben bij de *lepelaars*
wel het genoegen dat we ze buiten de
broedplaats kunnen gadeslaan bij het
zoeken van voedsel, dat bestaat uit aller-
lei kleine schaal- en weekdiertjes, die de
vogel wadend door het water en met
maaiende beweging van zijn kop heel
handig weet op te „lepelen” met zijn
snavel, maar je wilt toch vooral weten
hoe zijn gedrag in de kolonie is. En voor
mij geldt het als het mooiste dat leven
fotografisch vast te leggen, zodat ook
anderen ervan kunnen genieten, waar-
door de liefde tot de natuur wordt opge-
wekt en haar ten goede komt.

De *lepelaars* intussen schenen van deze
strengte bewaking te profiteren en ook
de *blauwe reigers* in de Mui ging het
voor de wind. Die hadden de dennen van
het „Oorlogschip” in de Nederlanden
verlaten en nestelden nu tussen het riet
of in de vlieren op de eilandjes in het
meer.

Toen kwamen de rampzalige oorlogsja-
ren. Het hek ging van de dam en de
rust in de duinen rond het meer was ver-
dwenen. Maar al te vaak werden door
soldaten de nesten van de vogels ver-
stoord en de *lepelaars* zelfs midden in
de broedtijd geschoten, zodat de vogel-
stand zienderogen verminderde.

In diezelfde jaren ontvingen wij eindelijk
een vergunning om de *lepelaars* in de
Mui te filmen en zo vestigden wij ons
dan in het vroege voorjaar van '42 op
Texel. Langdurig en streng was de win-
ter en met ongeduld keken we uit naar
de tijd, dat hij zijn heerschappij zou
neerleggen.

Eindelijk was het dan zover; een zoele
wind woei uit het zuiden over 't eiland,
de dooi trad in en op 15 maart brachten
we ons eerste bezoek aan de Mui. Aller-
eerst gingen we eens poolshoogte nemen

wat betreft de ligging van de oude nesten en een goede plaats uitzoeken voor de schuilhut, die we wilden bouwen voordat de *lepelaars* op de broedplaats waren teruggekeerd.

Droevig en doods zag de Mui er uit, de lepelaarnesten lagen nog bedolven onder een dik pak sneeuw en met gemak konden we over het ijs de eilandjes bereiken, waar overal rondom het riet geknakt was door de sneeuwstormen. Niets wees erop, dat binnen een week de kalender officieel de lentedag zou aanwijzen. Ja toch, reeds waren in de Nederlanden de eerste *kieviten* teruggekeerd, waar de bodem nu zacht was, zodat ze met hun weke plevierensnavel naar voedsel konden boren. De hazen joegen elkaar na en boven de duinen klonk reeds het gejjodel van de baltsende *wulpen*.

Maar het mooiste beeld van de naderende lente kregen we pas in de avond te zien toen we door de duinen huiswaarts keerden: twintig prachtige, blanke vogels, die met gestrekte hals en met de lange zwarte poten naar achteren gestrekt in een golvend wit lint hoog over de Mui trokken: de *lepelaars* . . . op weg naar de Waddenzee.

Een paar dagen later troffen wij ze voor het eerst in de Mui aan, kleumend op de eilandjes, omgeven door de resten van sneeuw en ijs.

Een wonderlijke gewaarwording moet dat toch zijn voor die vogels, die midden augustus hun broedgebied verlieten, toen het riet hoog en groen was, de bramen in trossen aan de ranken hingen, de vlieren en wilgen dik in het blad zaten en de Muidam zich in het gloedvol paars van de bloeiende wilgenroosjes tooide. Een maand geleden zochten ze waarschijnlijk nog hun voedsel in gezelschap van de *nimmerzats*, *maraboes* en *koereigers*, tussen de krokodillen van de Nijldelta. Wel een bewijs, dat het voortplantingsproces bij de vogels een periodiek verschijnsel is — dat dus de vogels op een bepaalde tijd uit hun wintergebied naar de oude broedplaats drijft — en dat het niet het min of meer zachte lenteweer is dat daar invloed op heeft. Trouwens, wat kunnen de vogels weten van de temperatuur hier, wanneer de dag daar is dat ze worden voortgedreven,

honderden kilometers ver, terug naar het oude broedgebied? Wel laat de temperatuur zijn remmende of stimulerende invloed gelden op het verloop der verdere daden met betrekking tot de voortplanting, zoals nestbouw enz.

Elke dag werd het drukker in het duinmeer, steeds meer vogels trokken naar het oude broedgebied, en toen sneeuw en ijs eenmaal gesmolten waren, waren de meeste broedvogels van de Mui teruggekeerd en had de lente zijn intrede gedaan.

Machtig zweefden de *bruine kiekendieven* boven hun jacht- en broedgebied en hielden hoog in de lucht onder gillend gekrijs hun baltsvluchten. Druk joegen de bonte waarden achter de stemmig gekleurde eendenwijfjes, gakkend vlogen de grote *bergeenden* over de toppen der blonde meeuwenduinen en in de botten de vlieren langs de Mui koerden de duiven en zongen de *zanglijsters*. De *koeten* keften, korrend en pronkend zwommen de *futen* op de plas en uit alle hoeken klonk het gegriinnik van de *dodaarsjes* die, driftig als ze zijn, elkaar met veel gespat najoegen.

Ook de *blauwe reigers* sleepten druk met takken voor de nesten, reeds zaten de eerste te broeden op de hemelsblauwe eieren, en bij de *lepelaars* begonnen zich de paren te vormen. Meer dan honderd stonden er bijeen op het grootste eiland, de huwelijksmarkt, waar zich de paren vormen die zich dan verspreidden in min of meer kleine groepjes tussen het riet en op de eilandjes. En een paar weken later, in de tweede helft van april zaten ook de meeste te broeden op de grote langwerpige, witte eieren, die hier en daar spaarzaam rood gevlekt zijn.

Inmiddels was ook onze schuilhut gereed gekomen; een vier meter hoge uitkijkpost, die we aan de voet van de Muidam in een vlierenbosje hadden gezet, goed gecamoufleerd, en waaruit we een prachtig gezicht hadden op de hele kolonie.

In de meeste gevallen konden we kruipend tussen de duindoorns ongezien de schuilhut bereiken, zodat de *lepelaars* ongestoord op de nesten bleven; want waakzaam waren ze in het geheel niet. Alleen de *blauwe reigers* verraadden de boel nogal eens en speelden ons parten.

Schuw en scherpzinnig als deze vogels zijn, bespeuren ze direkt elk onraad. Soms was het een *merel*, die we kruipend over de Muidam op zijn nest in de vlieren verrasten en die dan luid schetterend aan de reigers vertelde dat het niet veilig was en een andere keer was het een opvliegende eend of *fazant*.

Dan stonden de reigers met lange nekken in de toppen van de bomen uit te kijken en zodra ze maar iets verdachts tussen de struiken zagen gingen ze er onder het uiten van 'n schorre schreeuw vandoor, waardoor ook de *lepelaars* gewaarschuwd werden en het hazenpad kozen.

Daarom liet ik mij in het vervolg telkens door een helper naar de schuilhut brengen en wanneer ik dan eenmaal verschoolen zat verliet hij zo opvallend mogelijk het terrein, waardoor de vogels in de waan werden gebracht dat het „gevaar” was geweken. De reigers zowel als de *lepelaars* keerden dan direkt weer terug naar de nesten.

De afstand van de schuilhut tot het dichtstbijzijnde eilandje met *lepelaarnesten* bedroeg ongeveer dertig meter, wat om de vogels te bespieden prachtig is, maar voor het fotograferen en filmen zonder tele-objektieven een veel te grote afstand. Hierom wilden we later, wanneer de vogels eenmaal vast zaten te broeden, een klein schuilentje in de kolonie plaatsen, op enkele meters afstand van de nesten. Oorspronkelijk was het ons plan geweest dit te doen voordat de *lepelaars* de nesten hadden betrokken, zodat we ook in de gelegenheid geweest zouden zijn de ceremonie tijdens de paarvorming te fotograferen. Doch door allerlei omstandigheden was de tijd daarvoor verstreken. Wel probeerden we het nog bij een drietal nesten waar de *lepelaars* nog druk aan bouwden, maar toen we daar op een avond ons tentje bij hadden geplaatst, lieten de vogels de zaak in de steek en gingen een eindje verder bij de andere een nieuw nest maken.

Voor ons was dit geval een reden temeer om buitengewoon voorzichtig met ze om te gaan. Eieren lagen er nog wel niet in de nesten, maar het is in elk geval toch opvallend hoe weinig een *lepelaar* in het begin van de broedtijd om zijn nest

geeft. Niet dat hij zo'n schuwe indruk maakt — integendeel hij is opvallend flegmatisch en het is of bij hem de drift der voortplanting, die de vogel tot daden drijft en die voor de fotograaf de beste helper is, slechts weinig aanwezig is, zodat hij bij de kleinste verandering in de omgeving van zijn nest maar al te vaak alles in de steek laat. Bovendien doet hij per dag ook weinig aan de nestbouw en staat een groot gedeelte van de kostbare voorjaarsdag te verslapen.

Vergelijk daar eens zijn neef de *blauwe reiger* mee; die werkt tijdens de nestbouw als een bootwerker, sleept heel de dag druk met takken en maakt ook ceremonieel (vokaal en zelfs instrumentaal) veel meer drukte en kabaal, terwijl het nest in een kortere tijd een veel omvangrijker bouwwerk wordt. Hoewel deze vogel veel oplettender is, elk gevaar direkt bespeurt en daarvoor op de vlucht slaat, laat hij het nest toch zelden in de steek, zeker niet wanneer dit eenmaal eieren bevat. Juist dit maakt het, dat de *blauwe reiger* met de nodige listen en met groot geduld en kennis der vogels, ook tijdens de nestbouw betrekkelijk gemakkelijk te fotograferen is, hoewel men hem wel eens uitmaakt voor een schuwe „onkniekbare” klant.

Eindelijk was dan de dag gekomen, dat wij de schuilhut in de kolonie gingen plaatsen. In een open plasje tussen het riet stond midden in het water, prachtig schilderachtig, een dode wilgenstruik waarin zes nesten lagen. Daar, tussen het riet, werd de kleine schuilhut verschoolen, zoveel mogelijk bedekt met riet en wilgetakken.

Een paar dagen later, toen de vogels er voldoende aan gewend waren, gingen we er op af. Dwars door de duinen trokken we, beladen met de zware camera's die, mét de filmrollen, motor, gummikabels en accu's bijna zeventig kilo wogen. Bovendien hadden we nog een onmogelijk zwaar statief met draaikop te torsen. In recordtijd echter droegen we onze last naar de *lepelaars*; we blaakten van ongeduld. Het was opvallend, dat we wanneer we 's avonds weer ons bivak in het „Oorlogschip” opzochten voor dezelfde weg minstens driemaal zolang werk hadden.

Zodra we in de kolonie verschenen gin-

gen de *lepelaars* op de wieken, vooraf gegaan door de *blauwe reigers*. De meeste bleven in groepjes boven onze hoofden rondvliegen en sommige streken tenslotte op het duin aan de rand van de Mui neer, waar ook de reigers met langgerekte nekken ons stonden af te gluren.

.....
Zo vlug mogelijk wordt de camera in de schuilhut op het statief geplaatst en de motor met kabels aan de accu's verbonden, die een eind verder buiten de hut, op een droge plaats en verscholen onder de vlieren staat.

Terwijl we daar tussen het riet bezig zijn, keren de eerste *lepelaars*, wier nesten het verst van ons verwijderd liggen, reeds terug. Maar ze gaan natuurlijk weer op de wieken als mijn helper de kolonie verlaat en maken, onder het uiten van binnensmondse bromgeluiden, een rondvlucht boven zijn hoofd, om vlak daarop weer op de nesten te dalen. Enige tijd later komen ook de *lepelaars* die op het duin stonden terug in de kolonie, gevolgd door de *blauwe reigers*. Suizend door de lucht dalen de grote blanke vogels allemaal in groepjes, waarvan de nesten bij elkaar liggen, tegelijk neer. Want een *lepelaar*kolonie bestaat uit min of meer kleine groepjes van vogels die hun nesten bij elkaar hebben liggen en die doorgaans ook gelijk met de nestbouw en het bebroeden van de eieren beginnen; echt zo'n buurtgemeenschap in de grote *lepelaar*stad.

Dan ineens dalen ook de *lepelaars* in de toppen van de waterwilg voor de schuilhut. Een hele poos staan ze te wiegelen en te bibberen op de lange zwarte stelten, zodat de takken van de weeromstuit meetrillen en het lijkt of de vogels de grootste moeite hebben hun evenwicht te bewaren.

Tenslotte dalen ze af, sprietlopend langs de takken, soms met een vaartje onderuit glijdend, om dan met een plof op het nest te belanden. Weer andere staan daar in de toppen eerst een tijd te knikken met de kop, alsof ze niet durven opvliegen, springen dan eindelijk op en vallen met hevig vleugelgeraas neer op het nest. Ze doen in alles vreselijk onbeholpen en het in net alsof ze zich daar in de takken der struiken niet thuis voelen.

Eindelijk zit het hele span rustig te broeden, de meeste slapend met de snavel naar achteren, verborgen tussen de rugveren, zodat de sierlijke kuif telkens door de wind omhoog wappert. Want net als een windwijzer staat of zit een *lepelaar* altijd met de kop in de wind. Er zijn er ook bij die voorover liggen met de snavel rustend op de rand van het nest, alsof ze moeite hebben om dat zware vangapparaat te tillen.

Het is nu volkomen rustig geworden in de kolonie en alles gaat weer zijn gewone gang. Ook de reigers zitten ineengedoken op de nesten en de *dodaars*, wiens nest we vlak achter de schuilhut onder een reigernest ontdekten, is net op de drijvende wieg gesprongen en druk bezig met de snavel de bedekking van de eieren te verwijderen. Luid zingen de karekieten, aanhoudend klinkt het gepiep van jonge eenden tussen het riet en de lokgroep van de moederend, en laag vliegend gaat de *bruine kiekendief* over de toppen van het riet, telkens een miauwend geluid voortbrengend.

Dan besluit ik de camera in werking te stellen; een druk op de knop en het geraas van de motor verbreekt de stilte. Meteen klinkt er vlak achter me een kreet van een reiger, de *dodaars* dekt weer bliksemsnel de eieren toe en duikt in het water; met een schok zijn de *lepelaars* wakker geschrokken en springen op de lange stelten. Even later hoor ik een hevig gefladder en dan zijn het alleen nog maar nesten met eieren die mijn camera te zien krijgt; de vogels zijn gevlogen en ik vervloek het helse lawaai dat de cameramotor maakt en dat in mijn oren daar in de stilte lijkt op het geratel van een machinegeweer.

Maar gelukkig blijkt de schrik van tijdelijke aard te zijn en nadat de *lepelaars* een rondje hebben gevlogen, keren ze meteen weer op de nesten terug. Om ze nu meteen aan het geratel van de camera te laten wennen begin ik terwijl ze dalen zachtjes met een doos spijkers, die ik speciaal voor dat doel heb meegebracht, te rammelen.

Geleidelijk wennen de vogels nu aan de voor hun vreemde geluiden vanuit de schuilhut tussen het riet; steeds luider rammel ik met het doosje spijkers en onderwijl gaan de *lepelaars*, gedreven

door de broeddrijf, weer naar de nesten. Weer breng ik de camera in werking en nu lukt het; zonder dat de vogels verontrust worden ruist de ene meter film na de andere door de camera. Wanneer ik voldoende scene's van de broedende vogels heb genomen, zet ik het toestel af en ga op mijn gemak de *lepelaars* eens bekijken. Onderwijl houd ik de hand aan het contact van de camera-motor, zodat ik het toestel direkt in werking kan stellen als er iets bijzonders gaat gebeuren.

Prachtig kan ik de vogels vanuit mijn schuilplaats bekijken en niets wijst erop dat zij zich bewust zijn van mijn aanwezigheid tussen het riet. Heel mooi zijdeglanzend wit is hun verenkleed, met aan de kop een sierlijke, iets geelachtige, kuif, die bij het mannetje langer is dan bij het wijfje. Aan de basis van de hals bevindt zich een roestgele band, bij alle vogels lang niet even duidelijk en bij sommige zelfs ontbrekend. Prachtig oranjegeel is de naakte keelhuid en bloedrood zijn de ogen. Maar het meest valt toch de wonderlijk gevormde snavel op; glanzend zwart, met gele dwarsbanden en een oranjegele top.

Ook nog enkele niet geslachtsrijpe vogels merk ik nu op tussen de andere. Waarschijnlijk jonge vogels van verleden jaar, die gedurende de lente- en zomermaanden bijna altijd in troepen aan de wadden te zien zijn en nu met de broedende *lepelaars* hierheen zijn gekomen. Ze zijn direkt te herkennen door het gemis van de gele dwarsbanden op de snavel, de minder verlengde sierveren aan de kop en aan het zwart in de vleugelboeg, dat echter alleen op de uitgespreide vleugel te zien is.

Overal rond de schuilhut liggen de nesten en vooral de met vlieren begroeide eilandjes zijn dicht bevolkt. Daar zitten de *lepelaars* op sommige plaatsen vierhoog boven elkaar te broeden, zodat we kunnen spreken van etagewoningen. Sommige hebben hun nest in de uiterste toppen bij de reigers, terwijl er ook zijn die dicht bij de grond zitten te broeden, verstoken van zonlicht, in de schemering bij de stam van een vlierstruik.

Dicht bij elkaar liggen de nesten in groepjes en broederlijk bijeen verwarren de vogels de eieren. Af en toe maken ze ruzie, wanneer de een over het

nest van een andere stapt, waarbij ze dan nijdig de snavel opensperren en de kuif spreiden.

Dan plotseling dalen er een stuk of tien *lepelaars* in het water om mijn schuilhut. Zeer waarschijnlijk de aflossers, teruggekeerd van de visvangst op de Waddenzee achter de dijk bij de Eendracht of van de Mok aan de zuidwestkust van het eiland. Het is duidelijk te zien, dat ze iets te maken hebben met de *lepelaars* op de nesten voor mijn schuilplaats. Die doen tenminste nogal opgewonden en zijn druk aan het takken verschikken van het nest. Hun partners in het water echter doen net of ze niets met ze te maken hebben, poetsen op hun gemak de veren, waarbij ze telkens de snavel in het water dopen; andere staan op één poot en dutje te doen. De *lepelaars* op de nesten komen weer tot bedaren en gaan rustig verder met broeden.

Zo verstrijkt er een half uur. Maar dan ineens is er weer actie: één van de slapers in het water is wakker geworden en staat met gestrekte hals hevig te knikken, alsof hij de sprong van zijn standplaats tot het nest berekent en is vergeten dat hij kan vliegen. Vlug stel ik de camera in op het nest waar ik verwacht dat hij zal komen, wat ik baseer op het feit dat de vogel daar weer druk en opgewonden bezig is met het verschikken van takken.

Dan ineens staat hij op. Wonderlijk is de begroeting nu der beide echtgenoten; met de opgerichte kuifveren gespreid en de snavel wijd open, laten de vogels een gesis horen als van een slang. Maar daarnaast hoor ik ook zachte, brommende, geluidjes, terwijl de snavel langzaam open en dicht gaat. Een soort klepperen, wat ook *ooievaars* doen tijdens de aflossing op het nest. Die doen het echter drukker en produceren veel meer geluid. Het gegaap en gesis van de *lepelaars* daar voor ons doet me trouwens het meest denken aan de ceremonie tijdens de aflossing bij de *woudaapjes*, onze kleinste reigersoort. De eerste maal dat ik het bij deze vogels zag dacht ik dat ze zich kwaad maakten. Dat was op een klein eilandje ergens in de Nieuwkoopse plassen, waar het nest van deze geheimzinnige rietbewoner in een dichte moerasvegetatie lag.

(Wordt vervolgd)